وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی
ژمارە: ٨٠٥٤ لە ٢٠١٩/٥/٢٧

پاڵپشت بە (ماددەی ٢ ، ٣ ، ٥- چوارەم/ ١، ماددەی ٤٠- ٤٣ ، ماددەی ٥٠) لە یاسای ژمارە (١٠)ی ساڵی (٢٠٠٨)ی یاسای وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی هەرێمی کوردستان و پاڵپشت بە (ماددەی ٥/ چوارەم/ ٢ و ٣) لە یاسای ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٣)ی یاسای زانکۆ تایبەتەکان لە هەرێمی کوردستان و هەروەها پاڵپشت بە (ماددەی ٤٩-١) لە یاسای ژمارە (٤٠)ی ساڵی ١٩٥١ی یاسای شارستانی عێراقی، هەروەها پاڵپشت بە فەرمانی وەزاری ژمارە (١٥٩٣) لە (٢٠١٨/١٠/١٧) سەبارەت بە پێکهێنانی لیژنەیەکی تایبەت بە دارشتنی رێنمایی کردنەوەی لقی زانکۆی نێودەوڵەتی لە هەرێمی کوردستان- عێراق ، بڕیاردرا بە دەرکردنی ئەم رێنماییەی خوارەوە: -

رێنمایی ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠١٩
رێنمایی کردنەوەی لقی زانکۆی نێودەوڵەتی لە هەرێمی کوردستان- عێراق

ماددە(١):-
هەر زانکۆیەکی ئاست بەرز و رەسەن بە مەرجێك زانکۆی دایك لە نێو ریزبەندی زانکۆکانی جیهاندا ئاستی لە ریزبەندی (١٠٠٠) هەزارەمینی زانکۆکانی جیهان بێت لە هەمان ساڵی پێشکەشکردن بە پێی ئەو سیستمەی ریزبەندی کە لە لایەن وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی دیاری دەکرێت، دەتوانێت پرۆپۆزەڵ پێشکەش بکات بۆ کردنەوەی لقی زانکۆکە لە هەرێمی کوردستان-عێراق ، بەپێچەوانەوە ناتوانێت لقی زانکۆکە لە هەرێمی کوردستان بکرێتەوە.

ماددە(٢):-
لقی ئەم زانکۆ نێودەوڵەتیانە یاسایووڵاتی زانکۆی دایک بەسەریان جێبەجێ دەکرێت لەگەڵ ڕەچاوکردنی یاسا و رێنماییەکانی هەرێمی کوردستان و ماددە هاتووەکانی ئەم رێنماییە.

ماددە(٣):-
دەستەی ئەمنیدارانی زانکۆی دایک سەرپەرشتی ئەم لقی زانکۆ نێودەوڵەتیانە لەهەرێمی کوردستان دەکات

ماددە(٤):-
لقی ئەم زانکۆ نێودەوڵەتیانە لە هەرێمی کوردستان کەسایەتی یاسایی مەعنەویان هەیە.

ماددە(٥):- ئامادەکردنی پرۆپۆزەڵی کردنەوەی لقی زانکۆی تایبەت:
سەرۆکایەتی زانکۆی دایك پێویستە پرۆپۆزەڵێکی زانستی دەربارەی پرۆژەکە پێشکەش بکەن و ئەم زانیاریانەی خوارەوە لەخۆ بگرێت:

١- پێویستە ڕوئیا و پەیام وئامانجەکانی پرۆژەکە بەشێوازێکی ورد و ڕوون ومەنهەجی دیاری بکرێت

٢- پلانی ستراتیجی و میکانیزمی جێبەجێ کردن وپلانی چارەسەرکردنی گرفت و بەربەستەکان دیاری بکرێت.

٣- پەیکەری کارگێڕی و ئەنجومەنەکانی بەڕێوەبردن وئەرک و بەرپرسیارێتیەکان دەستنیشان بکرێت.

٤- دیاریکردنی سیستمی بەڕێوەبردن و سەرکردایەتیکردنی دامەزراوەکە و میکانیزمی چەسپاندنی شەفافیەت و دەرفەتی یەکسان و بنەماکانی دادپەروەری کۆمەڵایەتی.

٥- داڕشتنی پرۆگرام و یەکەکانی خوێندن وچوارچێوەی بڕوانامەکان و ئاکامەکانی پڕۆسەی خوێندن و فێرکردن بەجۆرێک کە گونجاو بێت لەگەڵ سیستمە کارپێکراوە جیهانییەکان ، بەتایبەت سیستمی بۆلۆنیا.

٦- داڕشتنی پلانی گونجاو بۆ هەڵسەنگاندنی ئاکامەکانی پرۆسەی خوێندن و فێرکردن لە ڕێگای هەڵسەنگاندنی بەردەوام بۆ ئاستی فێربوون و ئاستی مامۆستایان و بەدواداچوونی دەرچووان.

٧- داڕشتنی پلانی گونجاو بۆ پەرەپێدانی بەردەوامی پڕۆگرامەکان.

٨- پێشکەشکردنی وردەکاری میکانیزمی جێبەجێ کردنی بنەماکانی دڵنیایی جۆری پڕۆسەی خوێندن و فێرکردن و توێژینەوە.

٩- پێشکەشکردنی میکانیزمی کارکردن بۆ بەدەستهێنانی متمانەی نێودەوڵەتی بۆ پرۆگرامەکانی خوێندن .

١٠- وردەکاری توانا مرۆییەکان و ستافی ئەکادیمی و کارگێڕی و هونەری بۆ جێبەجێ کردنی پرۆژەکە و دیاریکردنی سیاسەتی گشتی ڕاکێشان و دامەزراندنی ستافی زانستی ناوخۆیی و نێودەوڵەتی.

١١- وردەکاری بینا و ژێرخان و سەرچاوە زانستییەکانی پێویست بۆ جێبەجێ کردنی پرۆژەکە.

١٢- دیاریکردنی بودجەی پێویست بۆ جێبەجێکردنی پرۆژەکە و ڕونکردنەوەی پلان و سیاسەتی دارایی .

١٣- دیاریکردنی سیاسەتی گشتی پەیوەندییە نێوخۆیی و نێودەوڵەتییەکانی دامەزراوەکە، و دانانی میکانیزمی گونجاو بۆ بەردەوامبوونی پەیوەندی نێودەوڵەتی و پەیوەندی لەگەڵ کۆمەڵگە.

١٤- دانانی سیاسەتی گشتی توێژینەوەی زانستی و میکانیزمی گەشەپێدانی چالاکی توێژینەوە.

١٥- دیاریکردنی میکانیزمی پێویست بۆ جێبەجێ کردنی دڵنیایی جۆری کارگێڕی.

مادده(٦):- پێشکەشکردنی پرۆپۆزەڵ:

سەرۆکایەتی زانکۆی دایک بە نووسراوێکی فەرمی، پرۆپۆزەڵی ئامادەکراو لەگەڵ هەموو بەرایییەکان پێشکەش بە (وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی/ سکرتاریەتی لیژنەی باڵای مۆڵەتپێدان و متمانە بەخشینی زانکۆ و پەیمانگە تایبەتەکان) دەکات و بەپێی ڕێنماییەکان ڕسوماتی دارایی دیاریکراو بە وەزارەت دەدات.

مادده(٧):- هەڵسەنگاندنی پرۆپۆزەڵ:

قۆناغی یەکەم: پرۆپۆزەڵی پێشکەش کراو، لە لایەن (لێژنەی باڵای مۆڵەتپێدان و متمانەبەخشینی زانکۆ و پەیمانگە تایبەتەکان) خوێندنەوەی وردی بۆ ئەنجام دەدرێت و ڕاپۆرتی سەرەتایی لەبارەیەوە ئامادە دەکرێت و ڕاپۆرتەکە لەگەڵ وێنەیەک لە پرۆپۆزەڵی پیشکەشکراو لەگەڵ هەموو ئەندامانی لێژنەی مۆڵەتپێدان و متمانەبەخشینی زانکۆ و پەیمانگە تایبەتەکان هاوبەش دەکرێت.

قۆناغی دووەم: دوای خوێندنەوە و هەڵسەنگاندنی پرۆپۆزەڵی پیشکەش کراو، خاوەنەکانی پرۆژەکە بانگهێشت دەکرێن بۆ کۆبوونەوەی فەرمی لەگەڵ (لێژنەی مۆڵەت پێدان و متمانەبەخشینی زانکۆ و پەیمانگە تایبەتەکان) بۆ مەبەستی پیشکەشکردنی (پریزێنتەیشنێک) دەربارەی پرۆژەکە، لە کۆبوونەوەکەدا دەرفەت دەدرێتە خاوەن پرۆژەکان کە بە وردی باس لە پلان و وردەکارییەکانی پرۆپۆزەلەکە بکەن و لەلایەن ئەندامانی لێژنە گفتوگۆی زانستی وردیان لەگەڵ ئەنجام دەدرێت.

قۆناغی سێیەم: لێژنەی مۆڵەتپێدان و متمانەبەخشینی زانکۆ و پەیمانگە تایبەتەکان گفتوگۆی کۆتایی دەربارەی پرۆژەکە دەکەن و لە کاتی پێویستدا کەسانی پسپۆڕ یان لێژنەی لاوەکی تەکنیکی پێکدەهێنن بۆ هەڵسەنگاندنی وردی لایەنە زانستیی و تەکنیکییەکانی پرۆژەکە.

قۆناغی چوارەم: لێژنەی مۆڵەتپێدان و متمانەبەخشینی زانکۆ و پەیمانگە تایبەتەکان کۆنووسی کۆتایی ئامادە دەکات و پێشکەشی وەزیری خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی دەکرێت بۆ مەبەستی پەسەندکردنی.

-بڕیاری کۆتایی کردنەوەی لقی زانکۆی نێودەوڵەتیەکە: بەپێی یاسای ژمارە (٢)ی ساڵی (٢٠١٣)ی زانکۆ تایبەتەکان ، لەکاتی داواکاری کردنەوەی لقی زانکۆی نێودەوڵەتیەکە ، دوای پەسەندکردنی کۆنووسی کۆتایی لیژنە لەلایەن وەزیری خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی ، پرۆژەکە ئاراستەی ئەنجومەنی وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی دەکرێت بۆ مەبەستی ئەنجامدانی گفتوگۆ و پەسەندکردنی ، لە حاڵەتی پەسەندکردنی لە لایەن ئەنجومەنی وەزارەت، دواجار پرۆژەکە ئاراستەی سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران دەکرێت بۆ پەسەندکردنی کۆتایی.

مادده(٨):-

ئەو داوا دادگایانەی پەیوەستن بە لقی ئەم زانکۆ نێودەوڵەتیانە لە هەرێمی کوردستان دەخرێتە ژێر دەسەڵاتی دادگاکانی هەرێمی کوردستان.

مادده(٩):- مەرجە گشتییەکان:

١- ستافی وانەوتنەوە لە لقی زانکۆ نێودەوڵەتیەکە لە هەرێمی کورستان، مەرجە بە لایەنی کەم (٥٠%)ی ستافی نێودەوڵەتی بێت.

٢- پێویستە ژێرخان و پێداویستی زانستی لقی زانکۆ نێودەوڵەتیەکە لە هەرێمی کوردستان بەهەمان ستانداردی زانکۆی دایک دەستەبەر بکرێت.

٣- لقی زانکۆکە دەبێت پابەند بێت بە پێدانی باج و رسومات بەپێی یاسا و ڕێنماییـە کارپێراوەکـانی هەرێمی کوردستان.
٤- پێویستە لقی زانکۆکە هاوشێوەی زانکۆی دایک متمانەی نێودەوڵەتی هەبێت.
٥- پرۆسەی دڵنیایی جۆری و متمانەبەخشین و سیستمی بەڕێوەبردن لە لقی زانکۆ نێودەوڵەتیەکە لە هەرێمی کورستان، بە هەمان مەرج و ڕێنمایی زانکۆی دایك دەبێـت.
٦- مەرج و ڕێنمایی وەرگرتنی قوتابی/خوێندکار لە لقی زانکۆ نێودەوڵەتیەکە لە هەرێمی کورستان ، هەمان مەرج و ڕێنمایی زانکۆی دایك دەبێـت، بۆیە مەرجە لە کاتی پێشکەش کردنی پرۆپۆزەلی کردنەوەی لقی زانکۆی دایك وێنەیەك لە ڕێنمایی وەرگرتنی قوتابی/خوێندکاری زانکۆی دایك لە هەر بەشێکی زانستی کە پێشنیاز دەکرێت بۆ ئەوەی لە هەرێمی کوردستان بکرێتەوە لەگەڵ پرۆپۆزەلەکە هاوپێچ بکرێت.
٧- پرۆگرامی خوێندنی بەشەکان لە لقی زانکۆ نێودەوڵەتیەکە لە هەرێمی کورستان، هەمان پرۆگرامی خوێندنی بەشەکانی زانکۆی دایك دەبێـت، بۆیە مەرجە لە کاتی پێشکەشکردنی پرۆپۆزەڵی کردنەوەی لقی زانکۆی دایك وێنەیەك لە پرۆگرامی خوێندنی بەشەکانی زانکۆی دایك لە هەر بەشێکی زانستی کە دەیانەوێت لە هەرێمی کوردستان بکرێتەوە لەگەڵ پرۆپۆزەڵەکە هاوپێچ بکرێت.
٨- لە کاتی دانانی پرۆگرام، پێویستە ڕەچاوی بازاڕی کاری هەرێمی کوردستان بکرێت.
٩- پلانی وەرگرتنی قوتابیان/خوێندکاران لە لایەن وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی دیاری دەکرێت و پەسەند دەکرێت.
١٠- مۆڵەت دان بەکردنەوەی بەشی زانستی و کۆلێژ/ فاکەڵتی لەلایەن وەزارەتی خوێندنی باڵا وتوێژینەوەی زانستی/ لیژنەی باڵای مۆڵەتپێدان و متمانەبەخشینی زانکۆ و پەیمانگە تایبەتەکان دەبێت.
١١- سەرۆکی زانکۆ و ڕاگری کۆلێژ لە لایەن لقی زانکۆکە لە هەرێمی کوردستان پێشنیار دەکرێت و لەلایەن وەزارەت پەسەند دەکرێت بە پێی ڕێنمایی زانکۆی دایك.
١٢- واباشترە سەرۆکی لقی زانکۆ نێودەوڵەتیەکە هەڵگری ڕەگەزنامەی وولاتی زانکۆی دایك بێت.
١٣- پۆستی سەرۆکی لقی زانکۆ دەبێت لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی بانگەوازی بۆ بکرێت و هەمان مەرج و ڕێنماییەکانی زانکۆی دایکی بەسەردا جێبەجێ دەکرێـت.
١٤- ئەگەر زانکۆی دایك ویستی لقی تر لە شارێکی دیکەی هەرێمی کوردستان بکاتەوە، پێویستە دووبارە پرۆپۆزەل پێشکەش بکات بۆ وەرگرتنی ڕەزامەندی وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی هەرێمی کوردستان.

١٥- لقی ئەو زانکۆ نێودەوڵەتیانەی کەلە هەرێمی کوردستان پێش دەرچوونی ئەم رێنماییە کراونەتەوە ، مەرجە لە سەرەتای ساڵی داهاتووی خوێندن (٢٠١٩-٢٠٢٠) خۆیان لەگەڵ ناوەرۆکی ئەم ڕێنماییە بگونجێنن.

١٦- پێویستە دۆکیومێنتەکانی بڕوانامەی ئامادەیی قوتابیانی ناوخۆیی و نێودەوڵەتی لەلایەن وەزارەتی پەروەردەی هەرێمی کوردستان وردبینی و یەکسانکردنی بۆ بکرێت.

١٧- لە حاڵەتێکدا ئەگەر زانکۆی دایک پەیوەندی بە لقی زانکۆکە لە هەرێمی کوردستان پچرا، یان لقی زانکۆکە لە هەرێمی کوردستان پەیوەندی لەگەڵ زانکۆی دایک پچرا، ئەوا وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی هەرێمی کوردستان مۆڵەتی کردنەوەی لقی زانکۆکە لە هەرێمی کوردستان هەڵدەوەشێنێتەوە و چارەسەری گونجاوی یاسایی و زانستی بۆ قوتابیان و خوێندکاران دەستنیشان دەکات.

١٨- مەرجە لە وێبسایتی سەرەکی زانکۆی دایک ئاماژە بە هەبوونی لقی زانکۆ نێودەوڵەتیەکە لە هەرێمی کوردستان بدرێت.

مادده(١٠):-

ئەم رێنماییە لە رێکەوتی بڵاوکردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) کاری پێدەکرێت.

د.یوسف گۆران
وەزیری خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی

هۆیەکانی دەرچوونی ئەم ڕێنماییە

لە پێناو ڕەخساندنی هەلی وەبەرهێنان لە بواری خوێندنی باڵا و هاندانی زانکۆ پێشکەوتووەکانی جیهان بۆ کردنەوەی لقی زانکۆکانیان لە هەرێمی کوردستان و بەرزکردنەوەی ئاستی زانستی و دروستکردنی کێبرکێی زانستی، وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی رێنمایی کردنەوەی لقی زانکۆی نێودەوڵەتی لە هەرێمی کوردستان-عێراق دەرکرد، ئامانج لەم رێنماییە بریتیە لە ڕەخساندنی هەلی خوێندنی زیاتر بۆ قوتابیانی هەرێمی کوردستان و نێودەوڵەتی بە ڕەچاوکردنی پڕۆسەی بەرزڕاگرتنی کواڵیتی خوێندن.